ЗМІСТ

Юридична психологія. Підручник

Подивитись анотацію та купити на **jurkniga.ua**

Анотація

У підручнику розглянуто найбільш важливі питання щодо загальної та юридичної психології, висвітлено психологічні закономірності в системі «людина – право». Викладено методологічні засади юридичної психології, її природничо-наукові основи, визначено психологічні особливості процесуальної діяльності, розкрито зміст судової, кримінальної і пенітенціарної психології.

Для студентів закладів вищої освіти, а також може бути корисним аспірантам, викладачам, науковцям, працівникам судових органів та органів правопорядку.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

До 220-річчя Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова

Юридична психологія

Підручник

4-те видання, перероблене і доповнене

Харків
«Право»
2025

УДК 159.9:34(075)
Ш48

Р е ц е н з е н т и:

В. А. Журавель – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, президент Національної академії правових наук України;

О. П. Цільмак – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ю. М. Чорноус – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики Національної академії внутрішніх справ

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 9 від 25 березня 2025 р.)

Шепітько В. Ю.

Ш48 Юридична психологія : підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2025. – 280 с.

ISBN 978-617-8602-85-7

У підручнику розглянуто найбільш важливі питання щодо загальної та юридичної психології, висвітлено психологічні закономірності в системі «людина – право». Викладено методологічні засади юридичної психології, її природничо-наукові основи, визначено психологічні особливості процесуальної діяльності, розкрито зміст судової, кримінальної і пенітенціарної психології.

Для студентів закладів вищої освіти, а також може бути корисним аспірантам, викладачам, науковцям, працівникам судових органів та органів правопорядку.

УДК 159.9:34(075)

© Коновалова В. О., Шепітько В. Ю., 2004
© Коновалова В. О., Шепітько В. Ю., переробка і доповнення, 2008
© Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., переробка і доповнення, 2019
© Шепітько В. Ю., переробка і доповнення, 2025
© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ISBN 978-617-8602-85-7

Зміст

Вступ 7

Частина І
ВСТУП ДО ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Розділ 1. Юридична психологія як наука 9
§ 1. Предмет юридичної психології 9
§ 2. Система юридичної психології 13
§ 3. Зв'язок юридичної психології з іншими науками 17

Розділ 2. Методи юридичної психології 21
§ 1. Пізнавальна функція методів юридичної психології 21
§ 2. Система методів юридичної психології 22
§ 3. Використання методу тестування в юридичній практиці 27

Розділ 3. Історія юридичної психології 32
§ 1. Передумови застосування психологічних знань у судочинстві 32
§ 2. Розвиток і становлення юридичної психології 34

Запитання для самоконтролю 38
Рекомендована література 38

Частина ІІ
ПРИРОДНИЧО-НАУКОВІ ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Розділ 4. Психологічний аналіз діяльності людини. Емоційно-вольові процеси і стани 40
§ 1. Поняття і структура діяльності. Уміння і навички 40
§ 2. Поняття волі і вольової дії. Етапи формування складного вольового акту 41
§ 3. Емоції і почуття 43
§ 4. Поведінка людини в конфліктних емоційних ситуаціях. Психічні стани особистості в процесі вчинення злочину 48

Розділ 5. Особистість і структура її психічних властивостей 51
§ 1. Поняття особистості. Співвідношення соціального і біологічного в особистості 51

§ 2. Фізіологічні основи темпераменту і його поняття 52
§ 3. Типи темпераменту і його властивості 54
§ 4. Поняття і структура характеру 58
§ 5. Закономірності формування здібностей 64

Запитання для самоконтролю 67
Рекомендована література 68

Частина III

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розділ 6. Психологічна характеристика процесуальної діяльності 69
§ 1. Особливі умови процесуальної діяльності як професії 69
§ 2. Професійні якості і психологія осіб, які здійснюють провадження у справі. Поняття професіограми 80
§ 3. Психологічні основи доказування 86
§ 4. Психологія планування та організації процесуальної діяльності 91

Розділ 7. Види слідчої (судової) діяльності 94
§ 1. Пізнавальна діяльність 94
§ 2. Конструктивна діяльність 96
§ 3. Комунікативна діяльність 98
§ 4. Посвідчувальна діяльність 99

Запитання для самоконтролю 100
Рекомендована література 100

Частина IV

ПСИХОЛОГІЯ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розділ 8. Психологія учасників розслідування злочинів 102
§ 1. Психологічні особливості особи слідчого 102
§ 2. Психологія підозрюваного (обвинуваченого). Захисна домінанта 104
§ 3. Психологія потерпілого і свідка. Провокуюча поведінка, види віктимності 106

Розділ 9. Психологічні основи проведення окремих слідчих (розшукових) дій 109
§ 1. Психологія огляду місця події 109
§ 2. Психологія допиту 118

§ 3. Психологія одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб 147
§ 4. Психологія пред'явлення для впізнання 149
§ 5. Психологія слідчого експерименту 164
§ 6. Психологія обшуку 177

Розділ 10. Судово-психологічна експертиза 191
§ 1. Поняття і компетенція судово-психологічної експертизи 191
§ 2. Методи судово-психологічної експертизи 196
§ 3. Організація проведення судово-психологічної експертизи 198

Запитання для самоконтролю 202
Рекомендована література 203

Частина V
ПСИХОЛОГІЯ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розділ 11. Психологічні основи судової діяльності 205
§ 1. Психологія судді 205
§ 2. Психологічні особливості судового процесу 208
§ 3. Психологія прийняття рішення судом 212
§ 4. Психологія особи обвинуваченого 214

Розділ 12. Психологія судових дій 217
§ 1. Психологічні основи судового допиту. Перехресний допит 217
§ 2. Психологічні основи одночасного допиту двох чи більше вже допитаних учасників кримінального провадження в суді 219
§ 3. Психологічні основи огляду на місці 221

Запитання для самоконтролю 222
Рекомендована література 222

Частина VI
КРИМІНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Розділ 13. Психологія злочинної діяльності 224
§ 1. Психологічна структура злочину 224
§ 2. Психологічні наслідки злочину 229

Розділ 14. Психологія особи злочинця 232
§ 1. Поняття особи злочинця 232
§ 2. Класифікація злочинних типів 234
§ 3. Психологія окремих категорій злочинців 237

Запитання для самоконтролю 241
Рекомендована література 242

Частина VII
ПЕНІТЕНЦІАРНА ПСИХОЛОГІЯ

Розділ 15. Основи пенітенціарної психології 243
§ 1. Сутність пенітенціарної психології 243
§ 2. Методи впливу на особу засудженого
в установах виконання покарань 248

Розділ 16. Психологія особи засудженого 251
§ 1. Колективи засуджених та їх психологічна
характеристика 251
§ 2. Вплив соціальної ізоляції на особу 254
§ 3. Психологія тюремного побуту 256
§ 4. Психологічні основи ресоціалізації засуджених 261

Запитання для самоконтролю 264
Рекомендована література 264

Бібліографія 266
Предметний покажчик 274
Відомості про авторів 279

Вступ

Пропонований підручник є 4-м виданням, переробленим і доповненим згідно із сучасними вимогами вищої освіти в Україні. Підручник підготовлено відповідно до програми курсу навчальної дисципліни «Юридична психологія» для юридичних навчальних закладів вищої освіти. Зазначена дисципліна викладається в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого з 1965 р. (раніше мала назву «Судова психологія» та «Психологія (загальна та правова)). Перший власний, ґрунтовний підручник (академічний курс) з юридичної психології було видано понад двадцять років тому – у 2004 р. Після цього підручник видавався у 2008 та 2019 рр. У скороченому вигляді підручник «Основи юридичної психології» перевидавався у 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 та 2010 рр.

На сьогодні навчальна дисципліна «Юридична психологія» має важливе значення у підготовці майбутніх юристів. Глобальному світовому простору притаманний діалог цивілізацій, соціогуманітарне пізнання, використання закономірностей психологічної науки та її рекомендацій щодо різних галузей людської діяльності. У системі наукових знань, що сприяють удосконаленню правозастосовної діяльності, важливе місце посідає юридична психологія. Це особлива наука, що вивчає психологічні закономірності в системі «людина – право» і спрямована на оптимальне виконання різних видів юридичної діяльності. Широкі аспекти її використання з метою пізнання особливостей цієї діяльності та вироблення наукових підходів щодо її оптимізації передбачають проведення комплексних досліджень юристів і психологів.

Підручник є оригінальною роботою, яка охоплює найбільш важливі проблеми загальної та юридичної психології, відрізняється певною новизною викладення складних питань та наданням новітніх пропозицій і рекомендацій щодо застосування психологічних знань у юридичній практиці. За своєю структурою підручник складається із семи частин («Вступ до юридичної психології», «Природничо-наукові основи юридичної психології», «Психологічні основи процесуальної діяльності», «Психологія слідчої діяльності», «Психологія судової діяльності», «Кримінальна психологія», «Пенітенціарна психологія»)

і 16 розділів. До кожної частини він містить запитання для самоконтролю та рекомендовану літературу.

Важливим є те, що в підручнику загальнопсихологічні проблеми інтерпретовано стосовно юридичної діяльності. Особливу увагу приділено психологічним аспектам слідчої, прокурорської, адвокатської та судової діяльності, параметрам її виконання, створенню професіограм слідчого, прокурора та судді. Висвітлено психологічні механізми вчинення кримінальних правопорушень, розкрито особливості поведінки злочинця на різних етапах злочинної діяльності. Надано рекомендації щодо психологічних можливостей впливу на особу засудженого та механізмів її ресоціалізації.

Під час підготовки підручника автори використовували не лише власний багаторічний досвід викладання студентам юридичної психології, а й практичний досвід застосування психологічних знань при проведенні судово-психологічних експертиз і психологічного консультування як атестовані експерти – судові психологи.

Підручник розраховано на студентів юридичних навчальних закладів вищої освіти, працівників судових органів та органів правопорядку.

Відомості про авторів

Шепітько Валерій Юрійович (1960) – доктор юридичних наук (1996), професор (1997), професор кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік Національної академії правових наук України (2009), Заслужений діяч науки і техніки України (2003), Заслужений професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (2017), Почесний професор Національного наукового центру «Інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса (2023), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2018), президент Міжнародного Конгресу Криміналістів (2012), Почесний член Литовського товариства криміналістів (2013). Є автором понад 600 наукових і навчально-методичних праць, підготував 4 докторів та 34 кандидатів юридичних наук і докторів філософії. Автор підручників: «Юридична психологія» (2004, 2008, 2019), «Основи юридичної психології» (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010). Викладає юридичну (судову) психологію з 1991 р. Має практичний досвід судового експерта (з правом проведення психологічних експертиз).

Коновалова Віолетта Омелянівна (1927–2023) – доктор юридичних наук (1966), професор (1969), професор кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (до 2017), головний науковий співробітник лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (2017–2023), академік Національної академії правових наук України (1993), Заслужений діяч науки УРСР (1981), Заслужений професор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого (2000), персональний стипендіат Президента України (2001–2004). Є автором близько 300 наукових і навчально-методичних праць, підготувала 3 докторів та 27 кандидатів юридичних наук. Автор підручників: «Юридична психологія» (2004, 2008, 2019), «Основи юридичної психології» (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010). Викладала юридичну (судову) психологію з 1965 р. Мала практичний досвід судового експерта (з правом проведення психологічних експертиз).

Навчальне видання

Шепітько Валерій Юрійович
Коновалова Віолетта Омелянівна

Юридична психологія

Підручник

4-те видання, перероблене
і доповнене

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 18.04.2025. Формат 60×90/16.
Ум. друк. арк. 17,5. Обл.-вид. арк. 14. Тираж 300 пр. Зам. № 336

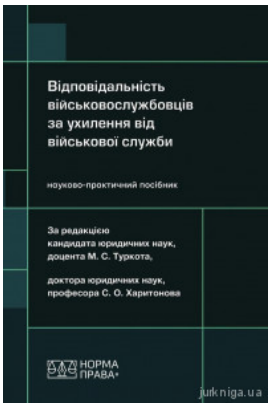
ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: https://pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017

Книги, які можуть вас зацікавити

Кримінальний процес: підручник

Відповідальність військовослужбовців за ухилення від військової служби

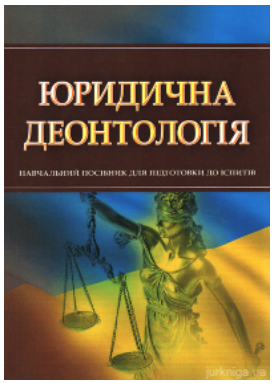
Цивільний процесуальний кодекс України

Земельний кодекс України

Кримінальний процесуальний кодекс України

Юридична деонтологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

Перейти до галузі права
Філософія та психологія права

ЮРКНИГА
від теорії до практики

Перейти на сайт →